

**ПРОЦЕС АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗБУТОВОГО ПРОЦЕСУ ПІДПРИЄМСТВ  
ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

*Розглянуто особливості процесу моделювання та автоматизації обліку збутової діяльності. Подані авторські рекомендації щодо покращення роботи програмного забезпечення автоматизації обліку збутових витрат на підприємствах цукрової промисловості*

**Постановка проблеми.** Важливого значення під час дослідження методики обліку набуває вивчення автоматизації обліку реалізації продукції. Вирішення поставленого завдання вимагає консолідації знань з різних галузей науки, зокрема: фінансового і управлінського обліку, інформаційних технологій обліку, інформаційних технологій в економіці та управлінні, менеджменту, системології, економіко-математичного моделювання економічних процесів, економічної кібернетики, соціології, лінгвістики, теорій економічної інформатики, маркетингу, контролінгу, логістики, тощо.

**Стан вивчення проблеми.** В недавньому минулому головними структурними підрозділами економіки були окремі галузі виробництва, які перебували, в основному, під єдиним організаційним контролем і керівництвом. Проте ера інформатизації вносить в дані структури кардинальні переми. Як стверджує Ю.П. Яковлев, поряд з окремими виробничими, торговельними й іншими галузями, в країнах з високим рівнем інформатизації з'являються інформаційно-збутові мережі, що поєднують виробників, кінцевих споживачів, транспортників, технологів, учених і навіть викладачів, що здійснюють підготовку кадрів по відповідній спеціальності [7, с. 28]

Особливість цукрової галузі виробництва визначається сумою вартості товарів (робіт, послуг), реалізованих кожним її членом. Значення ж і місце інформаційно-збутової мережі в економіці визначається кількістю її учасників і можливостями обміну наявною в них інформацією, тобто чим їх більше, тим коштовніша мережа для користувачів товарів (робіт, послуг) і тим вагоміше її значення в економіці. В організаційному плані такі мережі можуть бути найрізноманітнішими і можуть реалізовувати різні цілі – від спільного використання банків даних до оперативного обміну поточною інформацією щодо ринків збуту й інших питань збутової політики. Розвиток Інтернету є лише найбільш відомим прикладом розвитку інформаційно-збутових мереж, де розповсюджується інформація про товари (роботи, послуги) і одразу відбувається їх реалізація [2]. Проте у світі з'явилися вже десятки спеціалізованих локальних мереж, що претендують на глобальне об'єднання й рішення ряду важливих для всього людства питань.

**Мета дослідження.** Метою статті є дослідження процесу моделювання та автоматизації обліку збутової діяльності підприємств цукрової промисловості, а також варіанти їхнього практичного застосування і відображення в обліковій системі підприємства.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Для реалізації поставленої мети дослідження опрацьовано наукові праці сучасних вчених з бухгалтерського обліку та аудиту. Зокрема проблеми розроблення та класифікації облікових комп'ютерних програм знаходимо у працях Ф.Ф. Бутинця та С.В. Івахненкова. Особливості моделювання та автоматизації обліку на підприємстві розроблені Ю.П. Яковлевым дають змогу з допомогою інформаційно-збутових мереж поєднувати виробників та кінцевих споживачів. Окремі праці щодо автоматизації обліку і аудиту варто відмітити у В.А. Дерія, В.О. Ластовецького, Я.Д. Крупки, М.С. Пушкаря.

**Викладення основного матеріалу дослідження.** У західних країнах почався стрімкий розвиток нової концепції керування виробництвом й збутом. На зміну теїлоризму, маркетингу, системному підходу до рішення управлінських завдань, програмування, програмно-цільового керування,

планово-адміністративного керування приходить логістика. Вона ставить на перше місце завдання забезпечення стабільності виробництва, контроль за рухом інформаційних і збутових потоків, планування виробництва, точно і вчасно ("just-in-time") реалізації якісних товарів і послуг, прийняття й виконання не тільки короткострокових поточних, а й стратегічних довгострокових планів збутової діяльності підприємства в умовах ринкової економіки а і її оцінку через облік, аналіз, аудит витрат на збут. Відповідно змінюється й методологія такої оцінки ефективності виробництва й збуту, зокрема почали оцінюватися й ураховуватися не тільки кількісні, а й якісні його показники [3]. Усе це стало можливим завдяки використанню й автоматичній обробці величезного обсягу облікової інформації за допомогою сучасних програмних продуктів, реалізованих на базі новітніх інформаційних технологій.

Загалом усі комп'ютерні програми для автоматизації збутових процесів поділяють на декілька груп:

1. Домашні бухгалтерії – програми управління сімейним бюджетом. До них належать: «Microsoft Money», «Quicre Money», «1С:Деньги».

2. Міні-бухгалтерії – програми для бухгалтерії без чіткого поділу напрямів роботи облікового апарату ("1С:Бухгалтер Expert" (ЮМ), "Бзмби+", "Инфо-Бухгалтер").

3. Універсальні програми – інтегровані програми, орієнтовані на бухгалтерії невеликого розміру, в яких передбачено всі розділи обліку і можливість створення л мережі ("ПАРУС", "Дебет Плюс", "БЕСТ-2", "1С:Бухгалтерія", "Финанси без проблем").

4. Бухгалтерські комплекси – програми, що орієнтовані на підприємства з кількістю співробітників бухгалтерії 5-6 осіб, що передбачають наявність чіткого розподілу функцій між ними. Ці програми призначені для корпорацій та великих підприємств. Серед них варто виділити: "Моноліт", "ЮСТ-3" "SCALA", "PLATINUM".

5. Автоматизовані робочі місця (АРМ) – програми, що забезпечують автоматизацію окремих ділянок бухгалтерського обліку "Gross Bee", "Lady Fin", "Інтегратор", "Куб" [6, с. 213].

Усі згадані програмні продукти для автоматизації обліково-аналітичних процедур, пов'язаних із збутовими процесами ґрунтуються на застосуванні різних варіантів побудови та функціонування інформаційної системи управління збутом. Особливості цієї ІС залежать від виду діяльності та розміру підприємства, його організаційної структури, документообігу, використання мережного оброблення даних тощо [5]. У вирішенні задач обліку збуту пропонуємо звертати увагу на ряд основних учасників інформаційного обміну (рис. 1), які можуть автоматизувати оброблення своїх даних автономними програмними продуктами (самостійними модулями).

Пропонуємо використання на підприємствах цукрової промисловості таких програмних рішень, що забезпечують облік збуту товарів (робіт, послуг) у відділі збуту (маркетингу, комерційному відділі) та в бухгалтерії.

Програмний модуль відділу збуту забезпечуватиме облік надходження на склад і відвантаження зі складу готової продукції та дає можливість отримати інформацію про її наявність на складі; про виконання договорів, про виписані рахунки-фактури. Він виконуватиме такі функції, як організація та ведення картотеки складського обліку, відвантаження готової продукції, реклаमाцій, виконання договорів, а також друк реєстрів та сервіс [1].

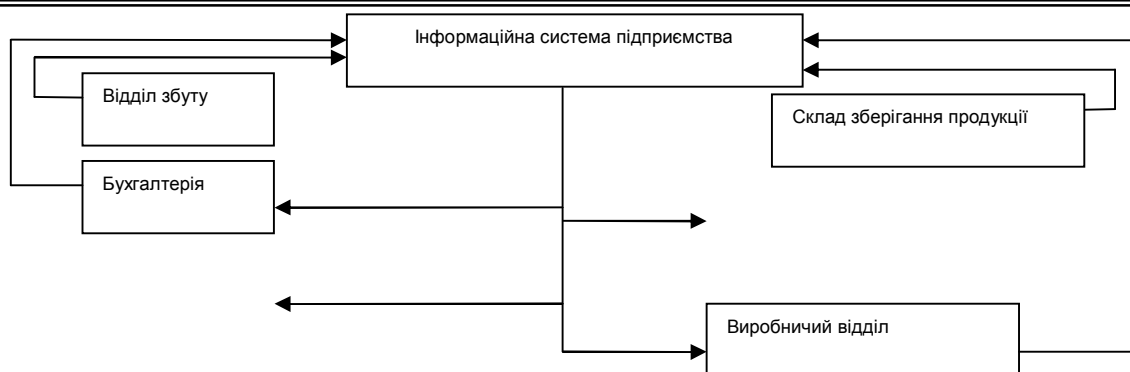


Рис. 1 Потік інформації про збут готової продукції

У бухгалтерії виконуватиме розв'язання задачі "Відвантаження та реалізації", друк машинограм, ведення довідників та сервіс. Цей модуль може функціонувати автономно або в комплексі з іншими. Вхідна інформація формується на місці виникнення та передається в бухгалтерію в електронному вигляді. На її основі виписуються рахунки-фактури, що також можуть бути сформовані шляхом введення відповідної інформації з клавіатури і т.д.

В умовах функціонування корпоративних інформаційних систем для обліку збутових процесів можуть пропонуватися різні рівні програмних рішень, що забезпечують розв'язання цих задач у регламентному режимі та режимі запиту, отримання результативної інформації відповідно в повному обсязі у вигляді машинограм чи у вигляді її окремих фрагментів на дисплеї або машинограм [8].

Проте, усі існуючі програмні продукти мають багато недоліків в організації бухгалтерської служби та неточностей в здійсненні обліку збутової діяльності. На нашу думку для покращення роботи програмного забезпечення автоматизації обліку збутових витрат необхідно:

1. Забезпечити обмін обліковою інформацією між збутовим відділом та бухгалтерією за допомогою електронної пошти. Тільки тоді можна реагувати на події з належною швидкістю.

2. Потрібно вивчати дані про збут в оперативному режимі – так легше виявляти закономірності й обмінюватися міркуваннями й розуміти глобальні тенденції та одночасно забезпечувати кожному клієнтові індивідуальний підхід.

3. Необхідно позбавити працівників збутового відділу та бухгалтерії від рутини й дати їм можливість зосередитися на виконанні роботи з удосконалювання збутового процесу, що потребує дійсних розумових зусиль.

4. Використати електронні інструменти для створення віртуальних груп зі співробітників як бухгалтерії, так і збутового відділу, нехай співробітники обмінюються інформацією й разом працюють над своїми ідеями – усе це в реальному часі підвищить продуктивність діяльності збутового підприємства.

5. Варто перетворити всі паперові процеси з документування збутових операцій в електронні, усуваючи тим самим вузькі місця в керуванні.

6. Створювати електронний контур зворотного зв'язку між виробництвом, збутом та обліком, по підвищенню ефективності фізичних процесів і якості пропонованих продуктів та послуг. Кожен співробітник повинен мати можливість легко відслідковувати всі ключові показники діяльності компанії від виробництва до споживання продукції кінцевим користувачем.

7. Використати електронні системи для вміщення рекламцій клієнтів безпосередньо тими співробітниками, які реально можуть удосконалити продукт або послугу.

8. Обмінювати інформацію на час. Скорочувати цикл збуту продукції за рахунок переходу на електронні трансакції з усіма покупцями й партнерами й перетворити всі бізнес-процеси в злагожену, синхронну роботу за принципом "точно в строк".

9. Застосовувати електронні способи надання послуг і збуту товарів, щоб усунути посередників із трансакцій з клієнтами.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Отже, можемо зробити висновок, що в умовах конкурентної боротьби для підприємства особливий інтерес має процес моделювання та автоматизації обліку збутової діяльності підприємств цукрової промисловості. За наявною інформацією про збут цукру в базі даних та базі моделей можна проаналізувати фактичну та планову рентабельність цукрової продукції; змоделювати рентабельність продукції цукроваріння на майбутні періоди; внести конкретні пропозиції щодо організації виробництва цукру, використовуючи інформацію бази знань, бухгалтер (керівник підприємства) отримує підказку про потрібне оптимальне управлінське рішення, яке дасть можливість у найкоротший термін переорієнтувати та пристосувати виробництво цукрової продукції до нових умов господарювання та збутової конкуренції на ринку).

#### Список використаної літератури:

- 1С: Предприятие 8 [Електронний ресурс] / Материали участника НПК "Информационные технологии в содержании образования и практической деятельности специалистов по аудиту и учету: проблемы методологии и организации" 18 февраля 2010. – К.: КНЕУ ім. В.Гетьмана, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Назва з контейнера.
- Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: [навч. посіб.] / С.В. Івахненко. – [3-тє вид. випр. і допов.]. – К.: Знання, 2006. – 350 с.
- Ластовецький В. Інформаційне забезпечення підприємницької діяльності / В. Ластовецький // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №10. – С. 7-10
- Рилєєв С.В. Організація обліку за центрами відповідальності на торговельних підприємствах / С.В. Рилєєв, С.В. Чорна // Економіка і організація управління. – 2008. – № 3. – С. 74-79.
- Сараєва Г. 1С: Бухгалтерія 8: доступно для бухгалтера / Г. Сараєва, Л. Власенко. – Х.: "Фактор", 2009 – 528 с.
- Сава А.П. Облікові комп'ютерні технології в управлінні витратами / А.П. Сава – Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації: тези доп. наук.-практ. конф. 18 лютого 2010 р. / К.: КНЕУ, 2010. – С. 212-215.
- Яковлев Ю.П. Контролінг на базі інформаційних технологій / Ю.П. Яковлев. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 318 с.
- Louwers T. Auditing and assurance services / T. Louwers, R. Ramsay, D. Sinason, J. Strawser. – McGraw-Hill, 2008. – 847 p.

ШЕВЧУК Олег Антонович – аспірант кафедри обліку у виробничій сфері Тернопільського національного економічного університету

Наукові інтереси:

– облік витрат на збут, застосування інформаційних технологій в системі обліку і аудиту збутових витрат